

HALDUSREFORMI INFOKIRI

14.04.2016

INFOKIRJA TEEMAD:

- Haldusreformi seaduse eelnõu läbis riigikogus esimese lugemise
- Kavandatavatest muudatustest haldusreformi seaduse eelnõuga
- Haldusreformiks ettevalmistamine käib juba täie hooga
- Käimasolevad ühinemisnõustamised
- Haldusreformi mõjud omavalitsusele, elanikele ja ettevõtjatele

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Haldusreformi seaduse eelnõu läbis riigikogus esimese lugemise

Riigikogus läbis esimese lugemise haldusreformi seaduse eelnõu, mis seab omavalitsuse minimaalseks suuruseks 5 000 elanikku ning näeb ette väikeste omavalitsuste ühinemist.

Valitsuse algatatud haldusreformi seaduse eelnõu sisaldab endas haldusreformi läbiviimise aluseid ja korda, määrab ära kohaliku omavalitsuse miinimumsuuruse ja sellega seotud erandid ning omavalitsuste ühinemisel kaasnevad õigused ja kohustused. Haldusreformi eesmärgiks on selliste omavalitsuste moodustumine, mis suudavad pakkuda inimestele paremaid avalikke teenuseid, tagada piirkondade konkurentsivõime kasvu ning täita iseseisvalt neile seadusega pandud ülesandeid.

Eelnõu kohaselt peaks kohalikus omavalitsuses elama üldjuhul vähemalt 5 000 inimest. Samas on eelnõus kirjas, et haldusreformi eesmärgi saavutamiseks on soovituslik vähemalt 11 000 elanikuga omavalitsuste moodustumine. 80 protsendil Eesti omavalitsustest on elanikke täna vähem kui 5 000.

Vastavalt eelnõule on miinimumkriteeriumitele mittevastavatel kohalikel omavalitsustel kuni 2016. aasta lõpuni aega otsustada, kellega vabatahtlikult ühineda ning valitsus maksab sellistele omavalitsustele ühinemistoetust. Kui ühinemise tulemusel moodustub vähemalt 11 000 elanikuga omavalitsus saab tekkinud omavalitsus täiendavat toetust. Valitsus on ühinemistoetusteks ühtekokku ette näinud kuni 80 miljonit eurot.

Valitsuse nimel eelnõu tutvustanud riigihalduse minister Arto Aas ütles, et siiani ei ole Eesti seadustes kuskil sätestatud, millise võimekusega peab omavalitsus olema, et ta oleks suuteline iseseisvalt tagama kõiki olemuselt omavalitsuslikke ülesandeid. „Eri analüüside tulemused, ekspertide seisukohad ja arutelud viitasid küllaltki üksmeelselt omavalitsuse elanike arvu seotusele omavalitsuse teostamise võimekusele,“ lausus ta. „Eri teenusepiirkondade, ametnike kompetentsuse ning finantssuutlikkuse hindamise põhjal jõudis ekspertkomisjon soovituseni rakendada elanike miinimumsuuruse kriteeriumiks 5 000 inimest.“

Aas märkis, et alates 5 000 elanikuga omavalitsusel tekib professionaalne haldusvõimekus täita seadusega sätestatud kohaliku omavalitsuse üle-

sandeid ning pakkuda oma elanikele kvaliteetseid avalikke teenuseid. „Samas, suuremat piirkonda hõlmavaks ning strateegilise juhtimise osakaalu kvalitatiiivset muutust võimaldavaks pidasid eksperdid 11 000 ja enama elanikuga omavalitsusi,“ lisas ta. „Seetõttu on ka eelnõus omavalitsuste soovituslikuks suuruseks 11 000 elanikku ja seda toetatakse riigieelarves täiendava ühinemistoetuse maksamisega.“

Haldusreformi esimene lugemine on järelvaadatav siin: <https://www.youtube.com/watch?v=2rTpM9NKDUo>

HALDUSREFORMI AJAKAVA

I reformi omaalgatuslik etapp

- 01.10.2016 – kriteeriumitele mittevastavate omavalitsuste hilisem võimalik aeg ühinemisläbirääkimiste alustamiseks
- 01.01.2017 – tähtaeg volikogude ühinemise otsuste taotluse esitamiseks maavanemale
- 01.02.2017 – Vabariigi Valitsuse määrus omaalgatuslike ühinejate kinnitamiseks (ühinemised jõustuvad 15.10.2017 toimuvate kohalike omavalitsuste volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamisega)

II Vabariigi Valitsuse algatatud ühinemiste etapp

- Hiljemalt 15.02.2017 – Vabariigi Valitsus teeb haldusreformi miinimumsuuruse kriteeriumile vastavuse tagamiseks vajalikud ettepanekud ühinemisteks
- 15.05.2017 – omavalitsuste tähtaeg arvamuse esitamiseks Vabariigi Valitsuse ettepaneku kohta
- Hiljemalt 15.07.2017 – Vabariigi Valitsus võtab vastu määruse Vabariigi Valitsuse algatatud ühinemiste kinnitamiseks.

III kohaliku omavalitsuse volikogu valimised toimuvad 15.10.2017, ühinemised jõustuvad kohalike omavalitsuste valimistulemuste väljakuulutamisega

tulemusena lõpetada selle KOV osas ühendamise menetluse. Kui VV ei pea argumente põhjendatuks jätkatakse ühinemise läbiviimisega ettepaneku kohaselt.

- Omavalitsus peab esitama ettepaneku erandi kohaldamise taotlemiseks koos ühinemisotsusega (va väikesaared, kes esitavad eraldi taotluse), mille alusel VV kaalub, kas kohaldab erandit või mitte. Võimaliku erandi alused: 1. ühinevad vähemalt kaks omavalitsust, mille pindala on kokku vähemalt 900 km² ja milles elab rahvastikuregistri andmete kohaselt 2017. aasta 1. jaanuari seisuga kokku vähemalt 3500 elanikku; 2. ühinevad vähemalt neli kultuuriliselt ja geograafiliselt seotud omavalitsust, milles elab 2017. aasta 1. jaanuari seisuga kokku vähemalt 3500 elanikku; 3. kohaliku omavalitsuse üksus on mereline saarvald; 4. moodustamisel oleva omavalitsuse elanike arv vastas rahvastikuregistri andmete kohaselt 2016. aasta 1. jaanuari seisuga miinimumsuuruse kriteeriumile, kuid mitte 2017. aasta 1. jaanuari seisuga.
- KOV pärast VV ettepaneku saamist:
 - esitab hiljemalt 15.05.2017 arvamuse VV ettepaneku kohta. Kui omavalitsuse ei esita 15. maiks arvamust, loetakse ettepanek vastuvõetuks;
 - selgitab välja elanike arvamuse;
 - lepib hiljemalt 15.06.2017 teiste KOVidega kokku uue KOV nime, liigi ja sümboolika ning ühinemisega kaasnevate küsimuste lahendamises ning uue KOV põhimääruse ja teiste õigusaktide muudatuste ettevalmistamises (edaspidi ühinemiskokkulepe) ja teeb valimistoimingud.
- Kui KOVid ei ole teinud valimistoiminguid hiljemalt 15.06.2017, teeb maavanem need hiljemalt 2017. aasta 19. juuliks järgmiselt:
 - kinnitab uue volikogu liikmete arvu, lähtudes uue KOV elanike arvust ja seaduses sätestatud minimaalsest volikogu liikmete arvust (kui osa ühinevatest KOVidest on omaalgatusliku ühinemise käigus leppinud volikogu liikmete arvuks kokku suurema arvu, võetakse see aluseks).
 - moodustab KOVis ühe valimisringkonna, v.a juhul, kui ühinemine hõlmab KOVe, kes volikogude algatatud ühinemise käigus on leppinud kokku mitme valimisringkonna moodustamises.
- Ühinemiskokkuleppe kinnitavad oma otsusega kõik VV ettepaneku saanud volikogud. Ühinemi-

skokkuleppe eelnõu pannakse avalikkusele tutvumiseks välja vähemalt kaheks nädalaks.

- Kui VV ettepaneku on saanud KOVid, kellest osa on kinnitanud ühinemislepingu, vormistatakse ühendamisega seonduvad ühinemiskokkulepped ühinemislepingu muudatusena, mille kinnitavad kõik asjaomased volikogud.
- Kui KOVid ühinemiskokkulepet ei kinnita, kuid osa neist on kinnitanud ühinemislepingu, lähtutakse küsimuste lahendamisel ühinemislepingust.
- Kui ka ühinemislepingut kinnitatud ei ole, siis lähtutakse seadusest. Nime, liigi ja sümboolika kasutamisel võetakse aluseks selle KOVi nimi, haldusüksuse liik ja sümboolika, kellega kriteeriumile mittevastav KOV ühendatakse või liidetakse. Või võetakse kasutusele elanike arvult suurima KOV nimi, haldusüksuse liik ja sümboolika, kui Kohanimenõukogu ei soovita VVle muud nime. Elanike arvamuse väljaselgitamine
- Volikogu asemel kehtestab elanike arvamuse selgitamise korra VV (nii omavalitsuste omaalgatuslikeks kui VV algatatud ühinemisteks), KOV määrab ainult küsitluse läbiviimise aja ja koha. VV algatatud ühinemistel määratakse VV määrusega ka elanike arvamuse väljaselgitamiseks konkreetne kuupäev.
- Kui elanikud on avaldanud soovi külad üleandmiseks, on neis piirkondades kohustuslik eristada küsitluse tulemused külad lõikes.
- Volikogu esitab maavanemale andmed elanike arvamuse väljaselgitamise kohta, kus on näidatud elanike küsitluse läbiviimise aeg ja koht, haldusüksuse vähemalt 16-aastaste elanike arv ja küsitluses osalenud elanike arv ning küsitluse tulemused.

Valimisringkonnad

- Mitme valimisringkonna moodustamise alused

jäävad samaks (kas viimase kahe valimisperi-
oodi jooksul ühinenud või ühinemise tulemu-
sel moodustavas omavalitsuses), aga lisandub
võimalus moodustada valimisringkonnad ka
ühinenud või ühinevate omavalitsuse gruppide
kaupa. See võimaldab tagada võrdsemat man-
daatide jaotust olukorras, kus erineva suurusega
KOVide ühinemisel soovitakse rakendada mitut
valimisringkonda. Osavalla ja linnaosa moodu-
stamine

- Osavalla või linnaosa eesmärk on elanike kaas-
amine kohaliku elu küsimuste otsustamisse ning
piirkondlike huvide esindamine. Lisatud on ko-
hustus moodustada osavallakogu demokraatlik-
kuse põhimõttel (s.t nt seostatuna volikokku kan-
dideerimisega) ning kaotatud osavalla valitsuse
moodustamise kohustus. Tegemist on vaid ühe
võimalusega omavalitsuse sisemise juhtimise
korraldamiseks, st osavalla või linnaosa moodu-
stamine ei ole kohustus, vaid võimalus.
- Kehtivale seadusele täiendava punktina on lisat-
ud võimalus ühinemisel ühe osaleja sellekohase
soovi korral ilma kõigi osapoolte nõusoleku/kok-
kuleppeta osavalla moodustamiseks.

- Kui osavalla õigused ja ülesanded on kokku lep-
itud ühinemislepingus või ühinemiskokkuleppes,
siis tuleb nende muutmisel ühinemislepingu või
ühinemiskokkuleppe kehtivusajal arvestada 2/3
volikogu liikmete häälteenamuse nõudega.
- Haldusterritoriaalse korralduse muutmise
tulemusena moodustatud osavalla või linnao-
sa ei või likvideerida enne ühinemislepingu või
ühinemiskokkuleppe kehtivusaja lõppu, välja ar-
vatud osavalla- või linnaosakogu taotlusel.

Haldusreformiks ettevalmistamine käib juba täie hooga

Seni kuni poliitikud alles valmistuvad Riigikogus
tulevase haldusreformi seaduse üksikasjade üle
vaidlemiseks, on valdade ühinemiskõnelused ammu
alanud. Mitte ühes, kahes või kolmes kohas, vaid
rahandusministeeriumi andmetel oli aprilli alguse
seisuga tehtud kohalike volikogude poolt juba vähe-
malt 73 erinevat ametlikku ettepanekut naabritele
ühinemisläbirääkimiste alustamiseks.

Kokku hõlmavad need ettepanekud enam kui kolm
neljandikku kõigist Eesti valdadest ja linnadest, kaa-
sa arvatud isegi Tartu ja Pärnu linn. Kõigist neist
läbirääkimistest ei pruugi muidugi lõpuks asja saa-
da. Aga valmisolek alustada on igatahes suur. See
näitab, et olukord muutuseks on päris küps, mis pole
ka ime, arvestades, kui kaua on avalikkuses haldus-
reformi vajalikkusest juttu olnud.

- Eestis on 213 omvaliatsust, kellest 188 on kaasatud
ühinemisläbirääkimistesse
- Ühinemisläbirääkimiste tulemusel tekiks 24 üle
11 000 elanikuga omavalitsust

213

188

24

Omavalitsuste arv Eestis

Ühinemisläbirääkimistesse
kaasatud

Üle 11 000 elanikuga

Siinkohal võib tsiteerida Riigikontrolli kirjalikku arvamust haldusreformi seaduse eelnõu kooskõlastusringilt: „Riigikontrolli arvates ei ole küsimust, kas Eestis tuleks moodustada senisest võimekamad, oma ülesannetega hästi hakkamasaavad omavalitsused, mille suurus arvestaks inimeste praeguse mobiilsuse juures võimalust kaasa rääkida omavalitsuse peamiste teenuste kujundamisel ja püüaks tasakaalustada kõigi kohalike omavalitsuste konkurentsivõimet. Riigikontrolli arvates on avalikus, poliitikus, ka omavalitsusjuhitud ning Vabariigi Valitsus sellise haldusreformi vajalikkuse küsimuses nüüdseks saavutanud konsensuslikkusele lähedase seisukoha.“

Paari üksiku erandiga lähtuvad kõik tehtud ühinemisläbirääkimiste ettepanekud sellest, et tuleb saavutada vähemalt üle 5000 elanikuga omavalitsuse moodustumine. Paljud ettepanekutest on oluliselt suurema ambitsiooniga. Seega võib väita, et ekspertkomisjoni poolt erinevaid argumente kaaludes välja pakutud ja seaduseelnõusse sisse kirjutatud tulevase omavalitsuse elanike arvu miinimumpiir on kohtadel juba üldiselt ja suhteliselt valutult omaks võetud. Pole vast vae öelda, et inimestel on ku-

junenud teatud õigustatud ootus, et viimastel kuudel avalikult välja öeldud reformi põhialuseid oluliselt enam ei liigutataks ühele või teisele poole.

Meil on praegu ajalooline võimalus mitte lihtsalt ammuoodatud haldusreform mingil kujul ära teha, vaid saada ta tehtud nii, et tõepoolest kõik või peaaegu kõik vajalikud ühinemised toimuvad piirkondades kohapeal algatatuna ja läbi räägituna. Just sel viisil, nagu see kohapeal kokku lepitakse ja kõige õigem tundub, ilma liigse riigipoolse sekkumiseta. Keskvalitsus annab eelkõige üldise raami miinimumnõuete ja ühinemiste omapoolse nõustamise ja toetamise näol.

Haldusreform on suuresti ka eneseusalduse küsimus. Kõike ei ole võimalik aastateks ette detailideni kokku leppida, kõike ei saa lahendada seaduse tasemel. Tugev ühinenud omavalitsus tähendab kohalikele inimestele ja kogukondadele mitte ainult uusi suuremaid võimalusi, vaid ka vastutust, et täita loodav uus raamistik kohapeal parima võimaliku sisuga.

Sulev Valner

*regionaalhalduse osakonna
nõunik*

Käimasolevad ühinemisinõustamised (ekspertid taotletud läbi EAS-i)

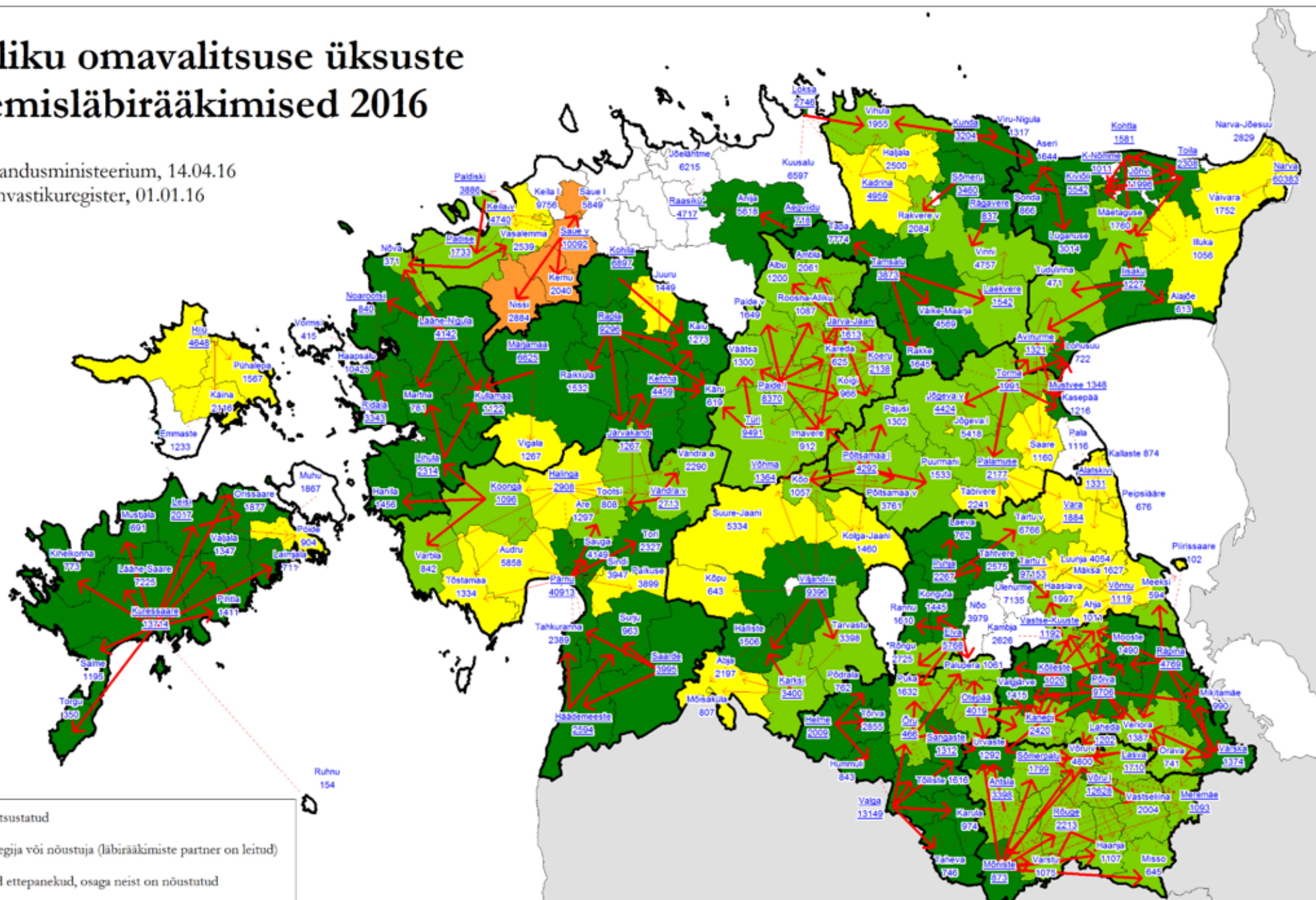
- Helme vald, Hummuli vald, Põdrala vald, Tõrva linn – Rivo Noorkõiv
- Põltsamaa linn, Põltsamaa vald – Rivo Noorkõiv
- Haapsalu linn, Ridala vald – Kersten Kattai
- Kernu vald, Nissi vald, Saue vald, Saue linn – Kersten Kattai, Georg Sootla
- Väandra alev, Väandra vald, Tootsi vald – Mikk Lõhmus
- Lääne-Nigula, Nõva, Martna, Kullamaa, Noarootsi – Rivo Noorkõiv, Margus Randma
- Saaremaa (Torgu vald, Kihelkonna vald, Kuressaare linn, Laimjala vald, Leisi vald, Lääne-Saare vald, Mustjala vald, Orissaare vald, Pihtla vald, Salme vald, Valjala vald) – Georg Sootla, Kersten Kattai
- Sõmeru vald, Rakvere vald – Kadri Tillemann, Mikk Lõhmus
- Iisaku vald, Alajõe vald, Avinurme vald, Mäetaguse vald, Tudulinna vald – Mihkel Laan
- Räpina vald, Mooste vald, Värskä vald, Veriora vald, Ahja vald, Mikitamäe vald, Orava vald, Meeksi vald - Kersten Kattai, Georg Sootla
- Öru vald, Sangaste vald, Tõlliste vald, Karula vald, Taheva vald, Puka vald, Palupera vald – Rivo Noorkõiv

- Raplamaa Omavalistuste Liit – Kersten Kattai, Georg Sootla
- Puhja vald, Laeva vald, Tartu vald ja Tähtvere vald – Kadri Tillemann, Kersten Kattai
- Lihula vald, Hanila vald, Koonga vald, Varbla vald, Kullamaa vald, Martna vald – Rivo Noorkõiv, Mihkel Laan
- Kiviõli linn, Sonda vald, Aseri vald, Lüganuse vald – Mihkel Laan
- Paide linn, Paide vald, Kareda vald, Roosna-Alliku vald, Väätša vald, Koigi vald, Imavere vald – Rivo Noorkõiv
- Padise, Vasalemma, Nõva – Kadri Tillemann
- Albu, Ambla, Järva-Jaani, Koeru, Kareda, Roosna-Alliku, Koigi, Imavere – Mikk Lõhmus
- Aegviidu ja Anija vald – Kadri Tillemann
- Pärnu linn, Audru vald, Tori vald, Are vald – Georg Sootla, Kersten Kattai
- Vinni ja Rägavere vald – Mikk Lõhmus
- Võrumaa Omavalitsuste Liit – Kadri Tillemann, Mihkel Laan
- Tamsalu, Väike-Maarja, Laekvere ja Rakke – Mikk Lõhmus
- Põlva vald, Ahja vald, Laheda vald, Valgjärve vald, Veriora vald, Vastse-Kuuste vald, Kõlleste vald, Orava vald, Kanepi vald, Mikitamäe vald, Mooste vald – Georg Sootla ja Kersten Kattai

Kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemisläbirääkimised 2016

Allikas: Rahandusministeerium, 14.04.16
Rahvastikuregister, 01.01.16

- ühinemine otsustatud
- ettepaneku tegija või nõustuja (läbirääkimiste partner on leitud)
- alternatiivsed ettepanekud, osaga neist on nõustunud
- ettepanekuga nõustumine pole veel teada
- ettepanek, millega on nõustunud
- ettepanek, millest on keeldunud
- ettepanek, millega nõustumine või millest keeldumine pole teada
- KOV nimetus / elanike arv
- * - Raasiku tegi ettepaneku piiride muutmiseks

Haldusreformi mõjud omavalitsusele, elanikele ja ettevõtjatele

Haldusreform avab võimalusi, kõrvaldab takistusi ja loob uue raamistikku, kuid tegeliku sisu oma otsuste ja valikutega annavad kohalikud juhid, volikogu liikmed ja elanikud. Ühiselt otsustatakse, kuidas suurema piirkonna arenguvajadusi ja võimalusi arvestades lepitakse kokku teenustes ja võimalustes, mida oma elnikele pakutakse. Haldusreform iseenesest ei sulge ega ava ühtegi kooli, lasteaeda ega raamatukogu. Suurt rolli omab kogukondade aktiivsus oma huvide sõnastamisel ja kaitsmisel suuremas omavalitsuses. Reformi ning ühinemiste positiivne mõju avaldub mastaabiefektis, ametnike spetsialiseerumises, vabade vahendite kasvus eelarves, omafinantseerimisvõimekuse tõusus, efektiivsemas valitsemises ja suuremas elanike kaasatuses.

OMAVALITSUSELE:

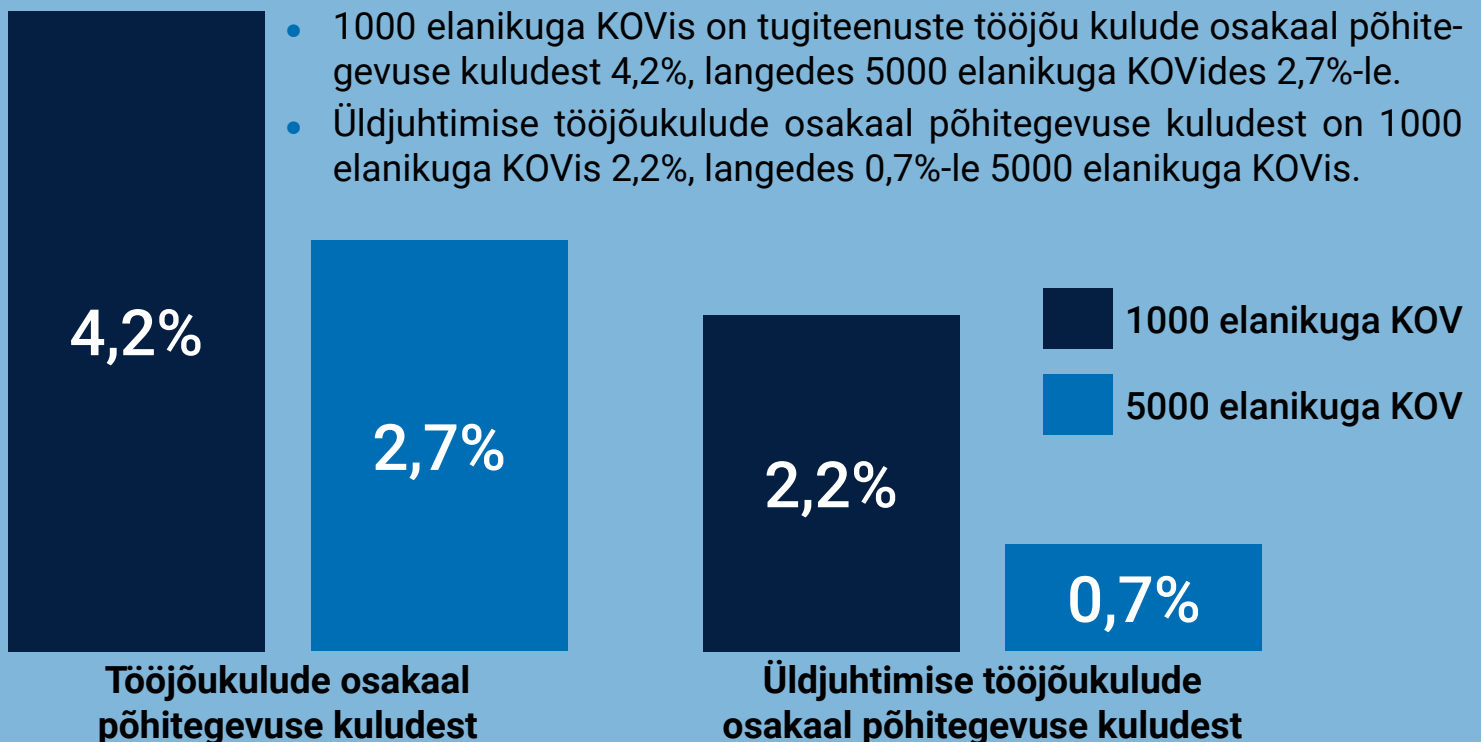
Haldusreformi eesmärk on eelduste loomine paremaks võimekuseks. Eesmärk ei ole raha kokkuvõtte, vaid olemasolevate ja lisanduvate vahendite tõhusam ja parem kasutamine.

Mastaabiefekt

- Väikeste omavalitsuste kõrgeid valmisoleku ku-

lud on tingitud sellest, et tagatakse kõikide ülesannete täitmiseks töötaja olemasolu (isegi kui tööaeg jaguneb mitme ülesande peale). Seetõttu on väikevaldades töötajate arv 1000 elaniku kohta rohkem kui kaks korda suurem kui 5000 elanikuga omavalitsuses.

- Kulutades vähem raha tugitegevustele on võimalik suunata raha valdkondade sisuliseks arenguks ja täita seadusega ettenähtud ülesandeid.
- Tulenevalt tulubaasi seosest elanike arvuga ja mastaabiefektist ei saagi väikevald maksta töötajatele sama suurt palka kui 5000 elanikuga või suurem KOV. Sarnases rollis töötajate kuu-palga vahe on 1,3-1,5 kordne olenevalt väikevalda suurusest. Isegi väikevaldade tulubaasi suurendamine ei võimalda seda vahet olulisel määral vähendada.
- 5000 elanikuga KOV kulutab investeringuteks ca 1 mln eurot aastas. 1000-2000 elanikuga KOV ca 300 000 eurot aastas. Näiteks väikevald ei suuda ühe aasta vahenditega keskmise suurusega lasteaeda energiasäästlikuks renoveerida.

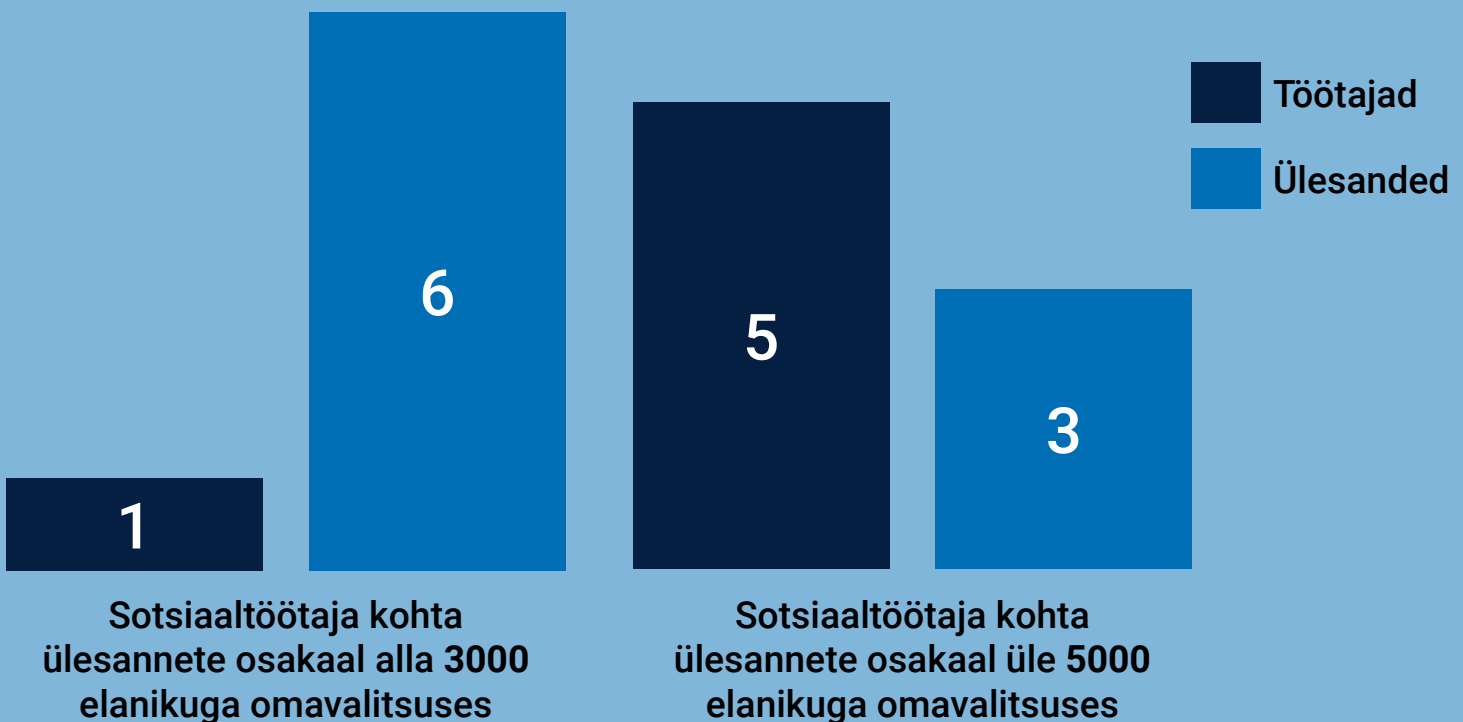
Ühinemine annab KOV töötajatele võimaluse spetsialiseerumiseks ning seeläbi suureneb ametnike asjatundlikkus.

- Väiksema elanike arvuga omavalitsustes peab üks töötaja suutma katta väga erinevaid valdkondi, mis nõuavad samas ka erinevaid kompetentse.
- Suureneb IT spetsialistide olemasolu vajadus, sest teenuste ja toetuste taotlemisel kasvab elektroonilise taotlemise tasuvus ning vajadus pakkuda kodanikele võimalust soovi korral teha toiminguid elektroonselt.

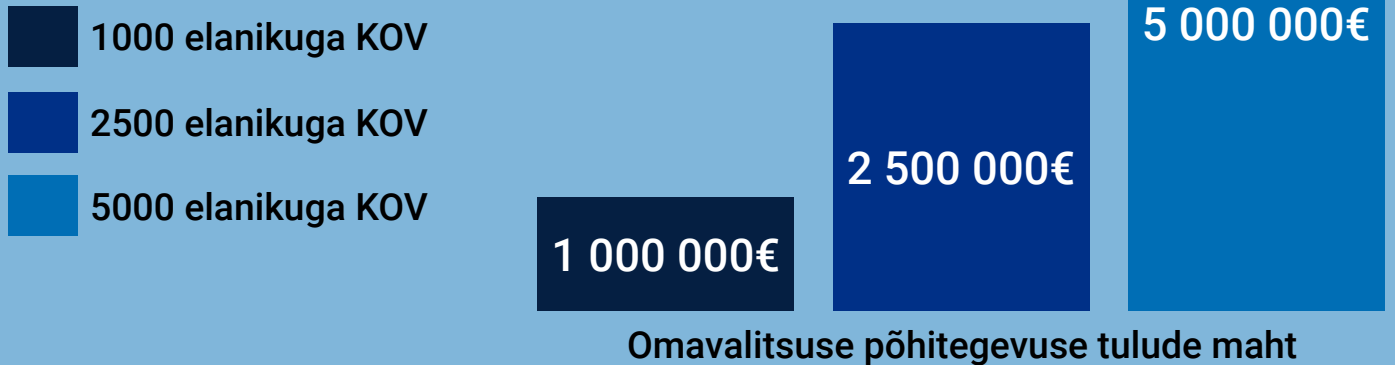
Kasvab vabade vahendite osa eelarvest ning omafinantseerimisvõimekus.

- Peale ühinemist on võimalik leppida kokku ja teha vajalikke suuri investeeringuid, mida eraldi poleks suudetud.
- Näiteks investeeringud Raplamaa ühinenud valdades on perioodil 2003–2011 olnud inimese kohta 2–3 korda suuremad kui ühinemata valdades.

- Väikevallas täidab töötaja 5-6 erinevat ülesannet (mõnel juhul rohkemgi). Üle 5000 elanikuga KOVis väheneb ülesannete arv töötaja kohta 2-3-le. Spetsialiseerumine loob eeldused suurema kompetentsi tekkimiseks.
- Kui alla 1000 elanikuga KOVis tegeleb üks täiskohaga töötaja sotsiaalvaldkonna viie erineva ülesandega, siis 5000-10 000 elanikuga KOVis on nt sotsiaalvaldkonna ühe täiskohaga töötaja kohta keskmiselt kaks tööülesannet.

- 5000 elanikuga KOVi põhitegevuse tulude suurus on ca 5 mln eurot, mis suudab tagada **piisava investeerimisvõimekuse**.
- Tulubaasi loogika ei taga kunagi 1000 elanikuga KOVile sellist eelarve mahtu kui 5000 elanikuga KOVil.

ELANIKELE

Asjatundlikum (kliendi)teenindus ja teenuste osutamine

- Pöördudes omavalitsusse mistahes murega, on seal alati pädevad spetsialistid vastuse ja abi andmiseks, sest ühinemiste järgselt suureneb valdkonnapõhiste ametnike arv ja nende kompetents.

Ühinemise järgselt on võimalik omavalitsuses pöörata enam tähelepanu strateegilisele juhtimisele ja ennetustegevuse kavandamisele, kui ühinemise eelselt jõuab väike omavalitsus tegeleda valdavalt ainult kerkinud probleemide lahendamisega.

Suuremad investeeringud keskustest kaugemal olevatesse piirkondadesse

- Tehakse suuri ühiseid vajalikke investeeringuid, mida eraldi poleks suudetud ning omavalitsuses pakutavad teenused arenevad.
 - Viljandi vald - kui liitumata omavalitsused summeerituna parendasid aastas alla 15 km avalikke ja vallateid, siis 2015. aastal rekonstrueeriti ja parendati katet 25 km kruusateedel ning 3 km kattega teedel.

Läbimõeldum ja enamaid osapooli kaasav arendustegevus

- Vähem teie-meie piiri tõmbamist. Näiteks lapsevanem saab vabalt valida kooli- või lasteaiakohta suuremas piirkonnas.
- Väikevaldadesse lisanduvad peale ühinemist teenused, mida seal enne ei olnud ning elanikele muutuvad kättesaadavamaks paljud teenused.

ETTEVÕTJALE

Ettevõtjale kaasneb bürokraatia vähenemine.

- Suur osa ettevõtjaid tegutseb suuremas piirkonnas kui praegune üksik omavalitsus. Reformiga kaovad haldusüksuste piirid seal, kus ettevõtja pilgu läbi on senigi olnud üks loogiline tervik. Nii ei pea ettevõtja edaspidi suhtlema paljude erinevate omavalitsustega, et arvestada nende eriregulatsioonidega.

Omavalitsusest saab asjatundlikum partner ettevõtjale.

- Suuremast ja võimekamast omavalitsusest saab ettevõtjatele tugevam, avarapilgulisem partner, kes on suuteline mitte ainult paremini valitsema, vaid ka turundama piirkonda tervikuna, millest on abi ka sealsetel ettevõtjatel.

Ühinenud ja suuremal omavalitsusel on võimalik palgata ettevõtluse arendamisega tegelev spetsialist ning panustada vahendeid erasektoriga koostöös tehtavatesse projektidesse, mis looksid töökohti juurde.

NÄITEID ÜHINEMISTE MÕJUDEST

Märjamaa vald, vallavanem Villu Karu:

- „Puhtalt omavalitsuste ühinemisest tulenevaks positiivseks mõjuks saab lugeda mastaabiefektist tulenevat **investeerimisvõimekuse kasvu** Märjamaa vallas. Positiivseks võib lugeda ka vallaametnike ja volikogu liikmete arvu vähendamist, **külaliikumisele osutatud tuge ja koordineerimist**. Viimane on aidanud valla külades elu hoida ja aktiivselt arendada. Samuti

vähenevad peale ühinemist probleemid kooli- ja lasteaiakohtade saamisel, sest kadus ära vastastikune arveldamine ning lapsed said minna lähimasse lasteaeda või alevi gümnaasiumi.”

Lääne-Nigula vald, vallavanem Mikk Lõhmus:

- Tõi esile **ametnike parema spetsialiseerumise**, nt sotsiaalhoolekande valdkonnas, eraldi on tööle võetud arendusnõunik, kinnisvara haldusjuht, peagi asub tööle haridusnõunik, ametnikel on erialane haridus. Ühinemiseelsetes valdades olid mitmed baaspädevused katmata nt ehitus, lastekaitse jms. Vallas on sisse viidud **uued teenused** (nt sotsiaaltransport, häirenuputeenus), ülevallaliseks on laienenud nt koduhooldus. Ristil avati sealkandis puudunud noortekeskus. Kõigil valla lastel on võimalik osaleda **huvihariduses** ning koostöös Haapsalu linnaga oleme loonud huvikoolide filiaalid keskusest kaugel asuvatesse kantidesse. Vallavanema sõnul oli üllatavalt suureks probleemiks ühinemiseelsetes

valdades **kinnisvarahaldus** – see toimus süsteemitult ja dubleerivalt, inimestel puudus vajalik kompetents. Oli suuri puudujääke nõutud hoolduse läbiviimisel. Täna on tööle võetud kinnisvara haldusjuht ning valdkond korrastatud. Kohalikule elanikule vähemolulisem pole ka lasteaiatöötajate, hooldekodude töötajate, tugiteenuste (nt kokad) palgatingimuste paranemine ning MTÜ-de ja spordiklubide uus kindlal baassummal ja pearahal põhinev rahastamise süsteem.

Saarde vald, vallavolikogu esimees Väino Lill:

- „**Valla ametnike arv** on täna **vähenenud** kaks korda võrreldes ühinemise eelse ajaga. 2005. a oli kolmel omavalitsusel kokku 29 ametnikku, täna on 15. Vallakeskuses Kilingi-Nõmmes valmis 2008. a **uus spordihoone**, mida ühel väikesel omavalitsusel ei olnuks võimalik rajada. Enne

ühinemist räägiti sellest aastaid, aga kokkulepet ei saavutatud“. Samuti lisas valavanem, et kadus omavalitsuste vaheline omavaheline teie-meie kemplemine ja omavahelised võlgnevused ning kümne aasta jooksul ei ole vallas kuulda olnud, et ühinemine oleks olnud vale ja halb“.

Suure-Jaani vald vallavanem Tõnu Aavasalu:

- Peab oluliseks, et, ühinemise järel on ellu viidud **mitu suurt investeringut**: Olustvere uue lasteaiaga ehitus, Lõhavere Ravi- ja Hooldekeskuse renoveerimine, Suure-Jaani noortekeskuse renoveerimine, veemajandusprojektid, Suure-Jaani Kultuurimaja üleviimine maaküttele jne.

Väike-Maarja vald, vallavanem Indrek Kesküla:

- Vallavanema hinnangul on ühinemise järgselt **lihtsam langetada otsuseid** suuremat piirkonda silmas pidades: teede- ja tänavate korrashoid, kooli-transport, erinevad üritused, sotsiaalvaldkonnas hooldekodu- ja muud sotsiaalsed tugiteenused, investeringud vabaaja sisustamiseks ja haridusvõrku arendusse. Vähemoluliselt ei pidanud ta ka finantsmõju: **üldvalitsemiskulude** suhe muudesse kuludesse on osakaalult väiksem kui ühinemise eelselt ning ühinemistoetusest teostatud investeringute võrra on **laenukoormus väiksem**.

Viljandi vald, vallavanem Ene Saar:

- „Kui varem olid omavalitsused partnerid ettevõtetele väikeses mahus taristute parendamisel, siis täna on Viljandi vald ette valmistamas tööstuspargi taristut läbi piirkondliku konkurent-sivõime tegevuskava, oleme võimelised katma omaosaluse ligi 500 000 euro ulatuses, millega kavandatakse luua keskmisest piirkonda **kõrge-ma väärtusega töökohti**“. Samuti lisab vallavanem teenuste paranemise: „Kaasaegne toetatud elamise ja sotsiaalkorterite teenus on tagatud kogu territooriumi elanikele (36 sotsiaalkorterit koos tugiteenusega), omavalitsus tegeleb korralike sotsiaalkorterite juurde ehitamisega, kuna vajadus on suurem. Teenuste ja toetuste taotlemisel on kasvanud **elektroonilise taotlemise võimalused** ning elanikud saavad soovi korral teha võimalikult palju toiminguid elektrooniliselt.“.

Kohila vald, vallavanem Heiki Hepner:

- kinnitas samuti, et ühinemise järgselt kadus ära asjaajamine kahe omavalitsuse vahel ühiselt kasutatavate ametnike ja asutuste suhtes, mis **hõlbustas oluliselt otsustusprotsessi**.

